

A CONSTITUTION MODEL FOR DEMOCRATIC REPUBLIC OF IRAN

By Ardeshir Dolat

ardeshirdolat@hotmail.com

<http://www.iranbb.com/forums/index.php?showtopic=5398>

مدل قانون اساسي جمهوري دمكراتيك ايران

فصل اول

اصول كلي قانون اساسي

اصل اول

حکومت ايران جمهوري سکولار و دمکراتیک است.

تعريف آزادي

هر فرد، گروه، دسته، حزب، قوم، قشر، مذهب، سنت، نژاد و امثال اينها حق زندگي و فعاليت دارد تا جائي که فعاليت ايشان به آزادي، آسايش، رفاه و حقوق سياسي، اجتماعي و مدني ديگران در حد قانون وقت خدشه وارد نکند.

اصل دوم

جمهوري دمکراتيك نظامي است که بر پایه دمکراسي در جهت پيشبرد جامعه:

- 1- استفاده از پيشرفته ترين علوم و فنون و تجارب بشري،
- 2- منع هر گونه دخالت ديني، مذهبي، فقهي، و عقيدتي در امور اداري، دولتي، قضائي و اجرائي کشور،
- 3- ايجاد زمينه اي مساعد براي پرورش افکار ها و عقيدت هاي متفاوت مذهبي، سياسي مجاز طبق قوانين تصويب شده در مجلس نمايندگان مردم، را تضمين مي کند.

اصل سوم

دولت جمهوري دمکراتيك ايران موظف است براي بثمر رسيدن اهداف ذکر شده در اصل دوم همه امکانات خود را براي امور زير به کار برد:

- 1- ايجاد محيط مساعد براي رشد سطح آگاهي هاي عمومي در تمام زمينه ها با استفاده از مطبوعات و رسانه هاي گروهي و وسائل ديگر.
- 2- آموزش و پرورش و تربيت بدني رايجان براي همه ايرانيان در تمام سطوح و تسهيل و تعميم آموزش عالي.
- 3- تقويت روح بررسي و تتبع و ابتکار در تمام زمينه هاي علمي، فني، فرهنگي و از طريق تاسيس مراکز تحقيق و تشويق و طبق قوانين کشور کمک مالي و تشويق محققان.
- 4- محو و طرد استبداد، خودکامگي، انحصار طلبي و استعمار

- 5- بکارگیری و پیروی از شیوه صحیح اقتصادی با در نظر داشتن منافع تمام طبقات جامعه.
- 6- مشارکت عامه مردم در تعیین سرنوشت سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خویش و در دسترس قرار دادن آمار، ارقام و اسناد مربوط طبق قوانین تصویب شده در مجلس نمایندگان مردم.
- 7- تأمین آزادی‌های فردی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی در حدود قانون.
- 8- رفع هر گونه تبعیضات، اعم از جنسی، نژادی، قومی و مذهبی در تمام زمینه‌ها و طبقات جامعه.
- 9- ایجاد نظام اداری صحیح و حذف تشکیلات غیر ضروری.
- 10- تساوی عموم در برابر قانون.
- 11- تقویت کامل بنیه دفاع ملی و نیروی زمینی، هوایی و دریایی برای حفظ استقلال، آزادی و تمامیت ارضی و نظام دمکراتیک کشور. هیچ کدام از نیروهای انتظامی یا ارتشی یا امثال آنها نمی‌توانند حتی برای موقت هم اداره کشور را در اختیار بگیرند.
- 12- تنظیم سیاست‌های خارجی کشور بر اساس معیارهای دمکراتیک و تجاری که استقلال ایران را تضمین می‌کند.

اصل چهارم

قانون بالاترین مرجع در کشور است. هیچ فرد، گروه، حزب، دین، مذهب، مسلک، روش، و فرهنگی و مقامی بالاتر از قانون نیست. همه در برابر قانون پاسخگو هستند.

اصل پنجم

کلیه قوانین و مقررات مدنی، جزائی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، سیاسی و غیر اینها در مجلس دمکراتیک ایران مطرح و به تصویب میرسد.

- 1- مجلس می‌تواند برای معین کردن قوانین ثانوی عهده این کار را به کمیته‌های منتخب خود مجلس که موقتاً برای اینکار منصوب میشوند و اگذار کند.
- 2- هیچ دولتی نمی‌تواند قانون درجه اول که تصویب شده لغو یا منتفی اعلام کند.
- 3- لغو یا تصحیح قانون درجه اول باید در مجلس ملی جمهوری دمکراتیک با کسب آراء اکثریت نمایندگان مجلس انجام شود و یا به رفراندوم عمومی مراجعه شود.

اصل ششم

در جمهوری دمکراتیک ایران گزینش رئیس جمهور، نمایندگان مجلس و دولتهای محلی باید از طریق انتخابات عمومی و با نظارت نماینده‌های احزاب سیاسی قانونی و واجد شرایط کشور انجام شود.

اصل هفتم

در جمهوری دمکراتیک ایران آزادی سیاسی، آزادی فردی، آزادی اجتماعی، تا آنجائیکه با قوانین کشور مغایرت نداشته باشد، و استقلال و وحدت و تمامیت ارضی کشور از یکدیگر تفکیک ناپذیرند و حفظ آنها وظیفه دولت و آحاد ملت است. هیچ فرد یا گروه یا مقامی حق ندارد به نام استفاده از آزادی به استقلال سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و نظامی و تمامیت ارضی ایران کمترین خدشه‌ای وارد کند و هیچ مقامی حق ندارد به نام حفظ استقلال و تمامیت ارضی کشور آزادی‌های اولیه افراد را که در کنوانسیون حقوق بشر بین‌المللی و کنوانسیون حقوق بشر اروپا بیان شده است، حتی با وضع قوانین و مقررات، سلب کند.

اصل هشتم

دخالت دین در امور کشوری ممنوع است.

اصل نهم

سه قوه مقننه، مجریه، و قضائیه از هم جدا و مستقل می باشند. اداره و اعمال آنها نباید بعهده يك مقام یا يك دستگاه دولتی باشد.

- 1- اعمال قوه مقننه بر عهده مجلس نمایندگان است.
- 2- اعمال قوه مجریه بر عهده رئیس جمهور و وزراء است.
- 3- اعمال قوه قضائیه بر عهده رئیس کل دادگاه های دادگستری است.

فصل دوم

زبان، خط، تاریخ و پرچم رسمی کشور

اصل دهم

زبان و خط رسمی و مشترک مردم ایران فارسی است. اسناد و مکاتبات و متون رسمی و کتب درسی باید با این زبان و خط باشد. زبانهای محلی و قومی در مطبوعات و رسانه های گروهی و تدریس ادبیات آنها در مدارس، در کنار زبان فارسی نه تنها آزاد است بلکه باید مورد حمایت دولت قرار بگیرد.

اصل یازدهم

تاریخ رسمی کشور از طریق همه پرسی تعیین می شود.

اصل دوازدهم

پرچم رسمی ایران به رنگهای سبز و سفید و قرمز و با علامت شیروخورشید است.
عرض پرچم 2/3 طول پرچم می باشد
عرض قسمت سبز 5/16 کل عرض
عرض قسمت سفید 6/16 کل عرض
عرض قسمت قرمز 5/16 کل عرض

فصل سوم

حقوق ملت

اصل سیزدهم

مردم ایران از هر قوم و قبیله که باشند از حقوق مساوی برخوردارند و رنگ، نژاد، زبان و مانند اینها سبب امتیاز نخواهد بود.

اصل چهاردهم

همه افراد ملت یکسان باحمایت قانون از همه حقوق انسانی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی برخوردارند و در برابر قانون بطور یکسان قرار دارند.

اصل پانزدهم

حقوق زن با حقوق مرد در تمام زمینه ها برابر است.

اصل شانزدهم

حیثیت، حقوق، مسکن و شغل اشخاص از تعرض مصون است مگر در مواردی که قانون تجویز کند.

اصل هفدهم

جان اشخاص از تعرض مصون است و هیچ قانونی نمی تواند مجازات مرگ را تجویز نماید.

اصل هجدهم

تفتیش عقاید ممنوع است و هیچ کس را نمی توان به صرف داشتن عقیده ای مورد تعرض و مواخذه قرار داد. انتقاد از عقاید آزاد است.

اصل نوزدهم

نشریات و مطبوعات در بیان مطالب و چاپ تصاویر آزادند مگر آنکه بر ضد قانون باشد.

اصل بیستم

بازرسی و نرساندن نامه ها، ضبط و فاش کردن مکالمات تلفنی، افشای مخابرات تلگرافی و تلکس و ایمیل، سانسور، عدم مخابره و نرساندن آنها، استراق سمع و هرگونه تجسس ممنوع است مگر به حکم دادگاه و قانون.

اصل بیست و یکم

احزاب، جمعیت ها، انجمن های سیاسی و صنفی و دینی مشروط به اینکه اصول قانون اساسی، قوانین وقت کشوری، اصول استقلال و دموکراسی را نقض نکنند در فعالیت آزادند. همه آزادند که در آنها با میل خود شرکت کنند.

اصل بیست و دوم

تشکیل اجتماعات و راهپیمایی های بی خشونت و بدون حمل سلاح آزاد است.

اصل بیست و سوم

هرکس حق دارد شغل قانونی را که بدان مایل است برگزیند.

دولت موظف است از بودجه کشور:

1- با رعایت نیاز جامعه به مشاغل گوناگون برای همه افراد امکانات اشتغال به کار و شرایط مساوی را برای احراز مشاغل ایجاد نماید.

2- درآمد افراد مستخدم که زیر حد اقل درآمد میانه میباشد جبران کند.

- 3- حقوق بازنشستگی تک افراد واجد شرایط بازنشسته کشور را پرداخت کند.
- 4- برای افرادی که در جستجوی کار هستند خدمات مربوط به جستجوی شغلی را فراهم کرده و در این مدت به آنها حقوق بیکاری پرداخت کند.

اصل بیست و چهارم

دولت موظف است که خدمات بهداشتی و درمانی و مراقبت های پزشکی رایگان برای تک تک افراد جامعه فراهم سازد

اصل بیست و پنجم

دولت موظف است که با ایجاد مراکز و کانون های سالخوردگان بهترین و پیشرفته ترین امکانات را برای نگهداری و مراقبت از سالخوردگان بی سرپرست فراهم ساخته و بودجه ادامه آنها را متحمل شود.

اصل بیست و ششم

(از گهواره تا گور دانش بجو)
دولت موظف است وسائل آموزش و پرورش رایگان را برای همه ملت بدون محدودیت سنی تا پایان تحصیلات عالی به طور رایگان گسترش داده و بودجه آنها را تامین کند.

اصل بیست و هفتم

داشتن مسکن متناسب با نیاز، حق هر فرد و خانواده ایرانی است. دولت موظف است با رعایت اولویت برای آنها که نیازمندترند، این اصل را فراهم کند.
دولت موظف است مساکن متناسب با اجاره بهایی که معادل یک چهارم اجاره بهایی معمولی آن مساکن می باشد در اختیار خانواده های نیازمند قرار دهد. شرایط را قانون معین می کند.

اصل بیست و هشتم

هیچ کس را نمی توان دستگیر کرد مگر به حکم و ترتیبی که قانون معین می کند. در صورت بازداشت، موضوع اتهام باید با ذکر دلایل بلافاصله کتبا "به متهم ابلاغ و تفهیم شود و حد اکثر ظرف مدت بیست و چهار ساعت پرونده مقدماتی به مراجع صالحه قضائی ارسال و مقدمات محاکمه، در اسرع وقت فراهم گردد. متخلف از این اصل طبق قانون مجازات می شود.

اصل بیست و نهم

هر کس که به هر جرمی بازداشت می شود حق تماس بدون وقفه با وکیل خود دارد. در صورتی که متهم وکیل شخصی ندارد دولت موظف است که وکیل رایگان برای متهم فراهم سازد.

اصل سی ام

دادخواهی حق مسلم هر فرد است و هر کس می تواند به منظور دادخواهی به دادگاه های صالح رجوع نماید. همه افراد ملت حق دارند این گونه دادگاه ها را در دسترس داشته باشند و هیچ کس را نمی توان از دادگاهی که بموجب قانون حق مراجعه به آنرا دارد منع کرد.

اصل سی و یکم

در همه دادگاه ها، طرفین دعوی حق دارند برای خود وکیل انتخاب نمایند و اگر توانایی انتخاب وکیل را نداشته باشند دولت موظف است برای آنها امکانات تعیین وکیل را فراهم کند.

اصل سی و دوم

حکم به مجازات و اجرای آن باید تنها از طریق دادگاه صالح و به موجب قانون باشد.

اصل سی و سوم

متهم از نظر قانون بیگناه است مگر اینکه جرم او در دادگاه صالح ثابت شود.

اصل سی و چهارم

هرگونه شکنجه برای گرفتن اقرار و یا کسب اطلاع ممنوع است، اجبار شخص به شهادت، اقرار یا سوگند مجاز نیست و چنین شهادت و اقرار و سوگندی فاقد ارزش و اعتبار است. متخلف از این اصل طبق قانون مجازات می شود.

اصل سی و پنجم

هتک حرمت و حیثیت کسی که به حکم قانون دستگیر، بازداشت، زندانی یا تبعید شده به هر صورت که باشد ممنوع و موجب مجازات است.

اصل سی و ششم

هیچ کس نمی تواند اعمال حق خویش را وسیله اضرار به خیر یا تجاوز به منافع عمومی قرار دهد.

اصل سی و هفتم

تابعیت کشور ایران حق مسلم هر فرد ایرانی است و دولت نمی تواند از هیچ ایرانی سلب تابعیت کند، مگر به در خواست خود او باشد. تابعیت کشور دوم مانعی ندارد.

اصل سی و هشتم

اتباع خارجه می توانند در حدود قوانین به تابعیت ایران در آیند و سلب تابعیت این گونه اشخاص را فقط از طریق دادگاه عالی کشور امکان پذیر است و یا خود آنها در خواست کنند.

فصل چهارم

اقتصاد و امور مالی

اصل سی و نهم

برای تامین استقلال اقتصادی جامعه و ریشه کن کردن فقر و محرومیت و برآوردن نیازهای انسان در جریان

- رشد، با حفظ آزادي او اقتصاد جمهوري دمكراتيك ايران بر اساس ظوابط زير استوار ميشود:
- 1 - تأمين نيازهاي اساسي: مسكن، خوراك، پوشاك، بهداشت، درمان، آموزش و پرورش و امكانات لازم براي تشكيل خانواده براي همه.
 - 2 - تأمين شرايط و امكانات كار براي همه.
 - 3 - تعيين حد اكثر ساعات كار براي حفظ سلامت كارگر.
 - 4 - رعايت حق آزادي افراد در انتخاب مشاغل خود.
 - 5 - استفاده از علوم و فنون و تربيت افراد ماهر براي توسعه و پيشرفت اقتصاد كشور.
 - 6 - كمكهاي مالي، علمي، پژوهشي و پشتوانهاي به توليد كنندگان كشاورزي، دامی، و صنعتي كه نيازهاي داخلي را تأمين مي كنند.

اصل چهارم

نظام اقتصادي جمهوري دمكراتيك ايران بر پايه دو بخش دولتي و خصوصي با برنامه ريزي منظم و صحيح استوار است.
بخش دولتي:
دولت مي تواند در تمام بخشهاي اقتصادي سرمايه گذاري كند.
بخش خصوصي:
دولت موظف است كه براي رشد و توسعه اقتصاد با فراهم كردن فضاي مساعد و مطمئن، سرمايه گذاري در بخش خصوصي را تشويق و حمايت كند.

اصل چهارم و يكم

انفال و ثروتهاي عمومي از قبيل زمين هاي موات يا رها شده، معادن، درياها، درياچه ها، رودخانه ها و ساير آب هاي عمومي، كوه ها، دره ها، جنگل ها، نيزارها، بيشه هاي طبيعي، مراتعي كه حريم نيست، ارث بدون وارث، و اموال مجهول المالك و اموال عمومي كه از غاصبين مسترد مي شود، در اختيار وزارتخانه هاي مربوطه ميباشند. تفصيل و ترتيب استفاده از هر يك را قانون معين ميكند.

اصل چهارم و دوم

هر كس مالك حاصل كسب و كار قانوني خويش است. و هيچ كس نمي تواند بيش از حدودي كه قانون معين ميكند حق كسب و كار ديگري را از او سلب كند.

اصل چهارم و سوم

مالكيت قانوني شخصي معتبر و محترم است. "مالكيت" را قانون تعريف مي كند.

اصل چهارم و چهارم

در بهره برداري از منابع طبيعي و استفاده از درآمدهاي ملي در سطح استان ها و توزيع فعاليت هاي اقتصادي ميان استان ها و مناطق مختلف كشور، دولت موظف است كه بدون وجود هرگونه تبعيض، در هر منطقه فراخور نيازها و استعداد رشد خود آن منطقه سرمايه گذاري كرده و امكانات لازم را فراهم سازد.

اصل چهارم و پنجم

حفاظت محيط زيست وظيفه دولتي و عمومي است. هرگونه فعاليتهاي اقتصادي و غير آن كه با آلودگي محيط زيست و طبيعت يا تخريب غير قابل جبران آن ملازمه پيدا كند، ممنوع است.

اصل چهل و هشتم

مالیات ها و موارد معافیت و بخشودگی و تخفیف مالیاتی به موجب قانون مشخص می شود.

اصل چهل و هفتم

بودجه سالانه کشور به ترتیبی که در قانون مقرر می شود از طرف دولت تهیه و برای رسیدگی و تصویب به مجلس ملی تسلیم می گردد. هر گونه تغییر در ارقام بودجه نیز تابع مقرر در قانون خواهد بود.

اصل چهل و هشتم

کلیه دریافت های دولت در حساب های خزانه داری کل متمرکز می شود و همه پرداخت ها در حدود اعتبارات مصوب به موجب قانون انجام می گیرد. کلیه ارقام بودجه باید در دسترس هر فرد ایرانی باشد.

اصل چهل و نهم

دیوان محاسبات کشور مستقیماً زیر نظر مجلس ملی می باشد. سازمان و اداره امور آن در تهران و مراکز استان ها به موجب قانون تعیین می شود.

اصل پنجاهم

دیوان محاسبات به کلیه حساب های وزارتخانه ها، موسسات، شرکت های دولتی و سایر دستگاه هایی که به نحوی از انحاء از بودجه کل کشور استفاده می کنند به ترتیبی که قانون مقرر می دارد رسیدگی یا حسابرسی می نماید که هیچ هزینه ای از اعتبارات مصوب تجاوز نکرده و هر وجهی در محل خود به مصرف رسیده باشد. دیوان محاسبات، حساب ها و اسناد مربوطه را برابر قانون جمع آوری و گزارش تفریغ بودجه هر سال را به انضمام نظرات خود به مجلس ملی تسلیم می نماید. این گزارش باید در دسترس عموم گذاشته شود.

فصل پنجم

حق حاکمیت ملت و قوای ناشی از آن

اصل پنجاه و یکم

قوای حاکم در جمهوری دموکراتیک متشکل شده از سه نهاد؛ قوه مقننه؛ قوه مجریه؛ و قوه قضائیه که زیر نظر مجلس ملی در خدمت ملت می باشند.

اصل پنجاه و دوم

اعمال قوه مقننه از طریق مجلس ملی است که از نمایندگان منتخب مردم تشکیل میشود و مصوبات آن برای اجرا به قوه مجریه و قضائیه ابلاغ می گردد.

اصل پنجاه و سوم

در مسائل بسیار مهم اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی در موارد استثنائی مجلس ملی می تواند از طریق همه

پرسی و مراجعه مستقیم به آراء مردم در صورت تصویب دو سوم مجموع نمایندگان مجلس ملی اعمال کند.

اصل پنجاه و چهارم

اعمال قوه مجریه بر عهده رئیس جمهور و وزراء است.

اصل پنجاه و پنجم

اعمال قوه قضائیه به وسیله دادگاه های دادگستری است.

فصل ششم

قوه مقننه

مبحث اول - مجلس ملی

اصل پنجاه و ششم

مجلس ملی از نمایندگان ملت که بطور مستقیم و با رای مخفی انتخاب می شوند تشکیل می گردد. شرایط انتخاب کنندگان و انتخاب شوندگان و کیفیت انتخابات را قانون معین می کند.

اصل پنجاه و هفتم

دوره نمایندگی مجلس ملی چهار سال است. انتخابات عمومی هر دوره باید حداقل بیست روز و حداکثر چهل روز پیش از پایان دوره قبل برگزار شود.

اصل پنجاه و هشتم

تعداد نمایندگان مجلس ملی چهار صد و هشتاد و یک نفر است و بعد از اولین انتخابات این مجلس پس از گذشت هر ده سال، با در نظر گرفتن عوامل انسانی، سیاسی، جغرافیایی و نظایر آنها حداکثر بیست نفر نماینده می تواند اضافه شود.

محدوده حوزه های انتخابیه و تعداد نمایندگان هر حوزه را قانون بر حسب تعداد ساکنان آن حوزه معین میکند.

اصل پنجاه و نهم

قانون اساسی هیچ محدودیت و تبعیضی از نظر جنسیت و مذهب برای نمایندگان معین نمی کند.

اصل شصتم

نمایندگان باید از هرگونه سوء سابقه میرا باشند.

اصل شصت و یکم

پس از برگزاری انتخابات، برای تصویب طرح ها، لوایح و قوانین، جلسات مجلس ملی با حضور کامل مجموع نمایندگان مگر در موارد استثنائی و با عذر موجه غایبان با حداقل دو سوم مجموع نمایندگان رسمیت می یابد.

برای تصویب آئین نامه داخلی موافقت دو سوم حاضران لازم است.

اصل شصت و دوم

ترتیب انتخاب رئیس و هیات رئیسه مجلس و تعداد کمیسیون ها و دوره تصدی آنها و امور مربوط به مذاکرات و انتظامات مجلس به وسیله آئین نامه داخلی مجلس معین می گردد.

اصل شصت و سوم

نمایندگان باید در نخستین جلسه مجلس به ترتیب زیر تہد کنند و متن تعہد نامہ را امضاء نمایند.

((من ... (ذکر نام ، نام خانوادگی، تاریخ تولد، آدرس سکونت) در برابر ملت و این مجلس تعهد می نمایم که ودیعه ای را که ملت به ما سپرده به عنوان امینی عادل پاسداری کنم و در انجام وظایف وکالت، امانت و تقوی را رعایت نمایم و بعنوان نماینده ملت ایران مایه افتخار و سربلندی ایرانیان باشم و با حضور منظم و مرتب با ظاهر مرتب و آراسته خود در مجلس همواره به استقلال و اعتدالی کشور و حفظ حقوق ملت و خدمت به مردم پای بند باشم، از قانون اساسی دفاع کنم و در گفته ها و نوشته ها و اظهار نظر ها، استقلال کشور و آزادی مردم و تأمین مصالح آنها را مد نظر داشته باشم.))

اصل شصت و چهارم

مذاکرات مجلس ملی باید علنی باشد و گزارش کامل آن از طریق رادیو و رسانه های رسمی برای اطلاع عموم منتشر شود. در شرایط اضطراری، در صورتی که رعایت امنیت کشور ایجاب کند، به تقاضای رئیس جمهور یا یکی از وزراء یا بیست نفر از نمایندگان، جلسه غیر علنی تشکیل می شود. مصوبات جلسه غیر علنی در صورتی معتبر است که به تصویب سه چهارم مجموع نمایندگان برسد. گزارش و مصوبات این جلسات باید پس از برطرف شدن شرایط اضطراری برای اطلاع عموم منتشر گردد.

اصل شصت و پنجم

معاونان و وزیران رئیس جمهور باید از میان نمایندگان مجلس انتخاب شوند.

مبحث دوم - اختیارات و صلاحیت مجلس ملی

اصل شصت و ششم

مجلس ملی بالاترین مقام کشور است و در عموم مسائل در حدود مقرر در قانون اساسی می تواند قانون وضع کند.

اصل شصت و هفتم

شرح و تفسیر قوانین عادی در صلاحیت مجلس ملی است. دادرسان در مقام تمیز حق و متهم و نمایندگان متهم در تفسیر قانون در مواردی که قانون در رابطه با موقعیت در دست مبهم و نارسا است می توانند به بحث های مجلس در رابطه با آن قانون مراجعه کرده و معنی و منظور و هدف قانون را از آن طریق حاصل کنند.

اصل شصت و هشتم

لوائح قانونی پس از تصویب هیات وزیران به مجلس تقدیم می شود و طرح های قانونی به پیشنهاد حداقل پانزده

نفر از نمایندگان، در مجلس ملی قابل طرح است.

اصل شصت و نهم

عهدنامه ها، مقاوله نامه ها، قراردادها و موافقت نامه های بین المللی باید به تصویب مجلس ملی برسد.

اصل هفتادم

مجلس ملی حق تحقیق و تفحص در تمام امور کشور را دارد.

اصل هفتاد و یکم

هرگونه تغییر در خطوط مرزی ممنوع است.

اصل هفتاد و دوم

برقراری حکومت نظامی ممنوع است.

اصل هفتاد و سوم

گرفتن و دادن وام یا کمک های داخلی و خارجی از طرف دولت باید با تصویب مجلس ملی باشد.

اصل هفتاد و چهارم

دادن امتیاز تشکیل شرکت ها و موسسات در امور تجاری و صنعتی و کشاورزی و معادن و خدمات به خارجیان منوط به شرایط خاصی است که قانون معین می کند.

اصل هفتاد و پنجم

استخدام کارشناسان خارجی از طرف دولت ممنوع است مگر در موارد ضرورت با تصویب مجلس ملی.

اصل هفتاد و ششم

بنا ها و اموال دولتی که از نفایس ملی می باشند قابل انتقال به غیر نیستند مگر با تصویب مجلس ملی، آن هم در صورتی که از نفایس منحصر به فرد نباشد.

اصل هفتاد و هفتم

هر نماینده در برابر تمام ملت مسئول است و حق دارد در همه مسائل داخلی و خارجی کشور اظهار نظر نماید.

اصل هفتاد و هشتم

سمت نمایندگی قائم به شخص است و قابل واگذاری به دیگری نیست.

اصل هفتاد و نهم

مجلس می تواند وضع قوانین درجه دوم را به کمیسیونهای داخلی خود تفویض کند، در این صورت این قوانین در مدتی که مجلس تعیین می نماید به صورت آزمایشی اجرا می شود و تصویب نهایی آنها با مجلس خواهد بود. همچنین مجلس می تواند تویب دائمی اساسنامه سازمان ها، شرکت ها، مؤسسات دولتی و یا وابسته به دولت را به کمیسیون های ذیربط واگذار کند و یا اجازه تصویب آنها را به دولت بدهد. در این صورت مصوبات دولت نباید مخالف قوانین و مقررات عمومی کشور باشد.

اصل هشتماد

نمایندگان مجلس در مقام ایفای وظایف نمایندگی در اظهار نظر و رای خود کاملاً آزادند و نمی توان آنها را به سبب نظراتی که در مجلس اظهار کرده اند یا آرائی که در مقام ایفای وظایف نمایندگی خود داده اند تعقیب یا توقیف کرد.

اصل هشتماد و یکم

رئیس جمهور برای هیأت وزیران پس از تشکیل و پیش از هر اقدام دیگر باید از مجلس رأی اعتماد بگیرد. در دوران تصدی نیز در مورد مسائل مهم و مورد اختلاف می تواند از مجلس برای هیأت وزیران تقاضای رأی اعتماد کند.

اصل هشتماد و دوم

در هر موردی که حداقل یک چهارم کل نمایندگان مجلس از رئیس جمهور و یا هر یک از نمایندگان از وزیر مسئول، درباره یکی از وظایف آنان سؤال کنند، رئیس جمهور و یا وزیر موظف است در مجلس حاضر شود و به سؤالات جواب دهد و این جواب نباید در مورد رئیس جمهور بیش از یک ماه و در مورد وزیر بیش از ده روز به تأخیر افتد مگر با عذر موجه و به تشخیص مجلس ملی.

اصل هشتماد و سوم

1- نمایندگان مجلس ملی می توانند در مواردی که لازم می دانند هیأت وزیران یا هر یک از وزرا را استیضاح کنند، استیضاح وقتی قابل طرح در مجلس است که با امضای حداقل ده نفر از نمایندگان به مجلس تقدیم شود. هیأت وزیران یا وزیر مورد استیضاح باید ظرف مدت ده روز پس از طرح آن در مجلس حاضر شود و به آن پاسخ گوید و از مجلس رأی اعتماد در خواست کند. در صورت عدم حضور هیأت وزیران یا وزیر برای پاسخ، نمایندگان مزبور درباره استیضاح خود توضیحات لازم را می دهند و در صورتی که مجلس مقتضی بداند اعلام رأی عدم اعتماد خواهد کرد.

2- در صورتی که حداقل یک سوم از نمایندگان مجلس ملی رئیس جمهور را در مقام اجرای دظایف مدیریت قوه مجریه و اداره امور اجرایی کشور مورد استیضاح قرار دهند، رئیس جمهور باید ظرف مدت یک ماه پس از طرح آن در مجلس حاضر شود و در خصوص مسائل مطرح شده توضیحات کافی بدهد. در صورتی که پس از بیانات نمایندگان مخالف و موافق و پاسخ رئیس جمهور، اکثریت دو سوم کل نمایندگان به عدم کفایت رئیس جمهور رأی دادند رئیس جمهور باید از مقام خود استعفا بدهد.

اصل هشتماد و چهارم

هر کس شکایتی از طرز کار مجلس یا قوه مجریه یا قوه قضائیه داشته باشد، می تواند شکایت خود را کتبا به مجلس ملی عرضه کند. مجلس موظف است به این شکایات رسیدگی کند و پاسخ کافی دهد و در مواردی که شکایات به قوه مجریه و یا قوه قضائیه مربوط است رسیدگی و پاسخ کافی از آنها بخواهد و در مدت متناسب نتیجه

را اعلام نماید و در مواردی که مربوط به عموم باشد به اطلاع عامه برساند.

فصل هفتم

شوراها

اصل هشتماد و پنجم

برای پیشبرد سریع برنامه های اجتماعی، اقتصادی، عمرانی، بهداشتی، فرهنگی، آموزشی و سایر امور رفاهی از طریق همکاری مردم با توجه به مقتضیات محلی اداره امور هر روستا، بخش، شهر، شهرستان یا استان با نظارت شورایی به نام شورای ده، بخش، شهر، شهرستان، یا استان صورت می گیرد که اعضای آن را مردم همان محل انتخاب می کنند.

شرایط انتخاب کنندگان و انتخاب شوندگان و حدود وظایف و اختیارات و نحوه انتخابات و نظارت شوراها مذکور و سلسله مراتب آنها را که باید با رعایت اصول وحدت ملی و تمامیت ارضی و نظام دموکراتیک و تابعیت حکومت مرکزی باشد قانون معین می کند.

اصل هشتماد و ششم

به منظور جلوگیری از تبعیض و جلب همکاری در تهیه برنامه های عمرانی و رفاهی استان ها و نظارت بر اجرای هماهنگ آنها، شورای استان ها مرکب از نمایندگان شورا های استان ها تشکیل می شود.

نحوه تشکیل و وظایف این شورا را قانون معین می کند.

اصل هشتماد و هفتم

شورای عالی استان ها حق دارد در حدود و ضایف خود طرهای تهیه و مستقیماً یا از طریق دولت به مجلس ملی پیشنهاد کند این طرح ها باید در مجلس مورد بررسی قرار گیرد.

اصل هشتماد و هشتم

استانداران، فرمانداران، بخشداران و سایر مقامات کشوری که از طرف دولت تعیین می شوند در حدود اختیارات شوراها ملزم به رعایت تصمیمات آنها هستند.

اصل هشتماد و نهم

به منظور رسیدگی به امور و همکاری در تهیه برنامه ها و ایجاد هماهنگی در پیشرفت امور در واحد های تولیدی، صنعتی و کشاورزی، شوراها مرکب از نمایندگان کارگران و دهقانان و دیگر کارکنان و مدیران، و در واحدهای آموزشی، اداری، خدماتی و مانن اینها شوراها مرکب از نمایندگان اعضاء این واحد ها تشکیل می شود.

چگونگی تشکیل این شوراها و حدود وظایف و اختیارات آنها را قانون معین می کند.

اصل نودم

تصمیمات شوراها نباید مخالف قوانین کشور باشد.

اصل نود و یکم

انحلال شوراها جز در صورت انحراف از وظایف قانونی ممکن نیست. مرجع تشخیص انحراف و ترتیب انحلال شوراها و طرز تشکیل مجدد آنها را قانون معین می‌کند. شورا در صورت اعتراض به انحلال حق دارد به دادگاه صالح شکایت کند.

فصل هشتم

قوه مجریه

مبحث اول - ریاست جمهور و وزرا

اصل نود و دوم

پس از مجلس ملی رئیس جمهور عالی ترین مقام رسمی کشور است و مسئولیت اجرای قانون اساسی و ریاست قوه مجریه را بر عهده دارد.

اصل نود و سوم

رئیس جمهور برای مدت چهار سال با رای مستقیم مردم انتخاب می‌شود و انتخاب مجدد او به صورت متوالی برای دو دوره بلا مانع است.

اصل نود و چهارم

رئیس جمهور باید ایرانی الاصل، تابع ایران، مدیر و مدبر، میرا از هرگونه سوء سابقه و دارای تحصیلات عالی باشد.

اصل نود و پنجم

نامزدهای ریاست جمهوری باید قبل از شروع انتخابات آمادگی خود را رسماً اعلام کنند. نحوه برگزاری انتخابات رئیس جمهور را قانون معین می‌کند.

اصل نود و ششم

رئیس جمهور با اکثریت مطلق آراء شرکت کنندگان انتخاب می‌شود، ولی هرگاه در دور نخست هیچ يك از نامزدها چنین اکثریتی به دست نیاورد، روز جمعه هفته بعد برای بار دوم رای گرفته می‌شود. در دور دوم تنها دو نفر از نامزدها که در دور نخست آراء بیشتری داشته اند شرکت می‌کنند، ولی اگر بعضی از نامزدهای دارنده آراء بیشتر، از شرکت در انتخابات دور دوم منصرف شوند، از میان بقیه، دو نفر که در دور نخست بیش از دیگران رای داشته اند برای انتخاب مجدد معرفی می‌شوند.

اصل نود و هفتم

مسئولیت نظارت بر انتخاب رئیس جمهور بر عهده انجمن نظارتی می‌باشد که مجلس ملی و قانون معین می‌کند.

اصل نود و هشتم

انتخاب رئیس جمهور جدید باید حداقل يك ماه پیش از پایان دوره ریاست جمهوری قبلی انجام شده باشد و در فاصله انتخاب رئیس جمهور جدید و پایان دوره ریاست جمهوری سابق، رئیس جمهور پیشین وظایف رئیس جمهوری را انجام دهد.

اصل نود و نهم

هرگاه در فاصله ده روز پیش از رای گیری یکی از نامزدهائی که صلاحیت او طبق این قانون احراز شده فوت کند، انتخابات به مدت دو هفته به تاخیر می افتد. اگر در فاصله دور نخست و دور دوم نیز یکی از دو نفر حائز اکثریت دور نخست فوت کند، مهلت انتخابات برای دو هفته تمدید می شود.

اصل یکصدم

رئیس جمهور در مجلس ملی در جلسه ای که با حضور رئیس قوه قضائیه تشکیل می شود به ترتیب زیر سوگند یاد می کند و سوگند نامه را امضا می نماید.

((من به عنوان رئیس جمهور در برابر ملت ایران سوگند یاد می کنم که پاسدار نظام جمهوری دموکراتیک و قانون اساسی باشم و همه استعداد و صلاحیت خویش را در راه ایفای مسئولیت هائی که بر عهده گرفته ام به کار گیرم و خود را وقف خدمت به مردم و اعتلای کشور، ترویج اصول و فرهنگ دموکراتیک و گسترش عدالت سازم و از هر گونه خودکامگی بپرهیزم و از آزادی و حرمت اشخاص و حقوقی که قانون اساسی برای ملت شناخته است حمایت کنم. در حراست از مرزها و استقلال سیاسی و اقتصادی و فرهنگی کشور از هیچ اقدامی دریغ نورزم و از قدرتی که از طرف ملت به من واگذار شده سوء استفاده نکنم و آنرا به منتخب ملت پس از خود بسپارم.))

اصل یکصد و یکم

رئیس جمهور در حدود اختیارات و وظایفی که به موجب قانون اساسی و یا قوانین عادی به عهده دارد در برابر ملت و مجلس ملی مسئول است.

اصل یکصد و دوم

رئیس جمهور موظف است مصوبات مجلس یا نتیجه همه پرسشی را پس از طی مراحل قانونی و ابلاغ به وی امضا کند و برای اجرا در اختیار مسئولان بگذارد.

اصل یکصد و سوم

رئیس جمهور باید برای انجام وظایف قانونی خود معاونانی داشته باشد. معاون اول رئیس جمهور نخست وزیر است و با موافقت وی اداره هیات وزیران و مسئولیت هماهنگی سایر معاونت ها را به عهده خواهد داشت.

اصل یکصد و چهارم

امضای عهد نامه ها، مقاوله نامه ها، موافقت نامه ها و قراردادهای دولت ایران با سایر دولت ها و همچنین امضای پیمان های مربوط به اتحادیه های بین المللی پس از تصویب مجلس ملی با رئیس جمهور یا نماینده قانونی اوست.

اصل یکصد و پنجم

رئیس جمهور مسئولیت امور برنامه و بودجه و امور اداری و استخدامی کشور را مستقیماً بر عهده دارد و می تواند اداره آنها را به عهده دیگری بگذارد.

اصل یکصد و ششم

رئیس جمهور می تواند در موارد خاص، بر حسب ضرورت با تصویب هیات وزیران نماینده یا نمایندگان ویژه با اختیارات مشخص تعیین نماید. در این موارد تصمیمات نماینده یا نمایندگان مذکور در حکم تصمیمات رئیس جمهور و هیات وزیران خواهد بود.

اصل یکصد و هفتم

سفیران به پیشنهاد وزیر امور خارجه و تصویب رئیس جمهور تعیین می شوند. رئیس جمهور استوار نامه سفیران را امضا می کند و استوار نامه سفیران کشور های دیگر را می پذیرد.

اصل یکصد و هشتم

اعطای نشان های دولتی با رئیس جمهور است.

اصل یکصد و نهم

رئیس جمهور استعفاي خود را به مجلس ملي تقديم مي كند و تا زماني كه استعفای او پذیرفته نشده است به انجام وظایف خود ادامه می دهد.

اصل یکصد و دهم

در صورت فوت، عزل، استعفا، غیبت یا بیماری بیش از دو ماه رئیس جمهور و یا در مواردی که مدت ریاست جمهوری پایان یافته و رئیس جمهور جدید بر اثر موانعی هنوز انتخاب نشده و یا امور دیگری از این قبیل، معاون اول رئیس جمهور - نخست وزیر - اختیارات و مسئولیت های وی را موقتاً برای مدت حداکثر پنجاه روز بر عهده می گیرد و در ظرف این مدت رای گیری عمومی و انتخاب رئیس جمهور جدید باید انجام گردد.

اصل یکصد و یازدهم

در مدتی که اختیارات و مسئولیت های رئیس جمهور در دوران موقت بر عهده نخست وزیر است وزیران نمی توان استیضاح کرد یا به آنان رای عدم اعتماد داد و نیز نمی توان برای تجدید نظر در قانون اساسی و یا امر همه پرسی اقدام نمود.

اصل یکصد و دوازدهم

وزرا توسط رئیس جمهور تعیین می شوند. با تغییر مجلس، گرفتن رای اعتماد جدید برای وزرا لازم نیست. تعداد وزیران و حدود اختیارات آنان را قانون معین می کند.

اصل یکصد و سیزدهم

ریاست هیات وزیران با رئیس جمهور است که بر کار وزیران نظارت دارد و با اتخاذ تدابیر لازم به هماهنگ ساختن تصمیم های وزیران و هیات دولت می پردازد و با همکاری وزیران، برنامه و خط مشی دولت را تعیین و قوانین را اجرا می کند.

در موارد اختلاف نظر و یا تداخل در وظایف قانونی دستگاه های دولتی در صورتی که نیاز به تفسیر یا تغییر قانون نداشته باشد، تصمیم هیات وزیران که به پیشنهاد رئیس جمهور اتخاذ می شود لازم الاجرا است. رئیس جمهور در برابر مجلس ملی مسئول اقدامات هیات وزیران است.

اصل یکصد و چهاردهم

وزرا تا زمانی که عزل نشده اند و یا بر اثر استیضاح یا دز خواست رای اعتماد، مجلس به آنها رای اعتماد نداده است در سمت خود باقی می مانند. استعفای هیات وزیران یا هر یک از آنان به رئیس جمهور تسلیم می شود و هیات وزیران تا تعیین دولت جدید به وظایف خود ادامه خواهند داد. رئیس جمهور می تواند برای وزارتخانه هایی که وزیر ندارند حداکثر برای سه ماه سرپرست تعیین نماید.

اصل یکصد و پانزدهم

رئیس جمهور می تواند وزرا را عزل کند و در این صورت باید برای وزیر یا وزیران جدید از مجلس رای اعتماد بگیرد و در صورتی که پس از ابراز اعتماد مجلس به دولت نیمی یا بیشتر از نیمی از هیات وزیران تغییر نماید باید مجدداً از مجلس ملی برای هیات وزیران تقاضای رای اعتماد کند.

اصل یکصد و شانزدهم

هر یک از وزیران مسئول وظایف خاص خویش در برابر رئیس جمهور و مجلس است و در اموری که به تصویب هیات وزیران می رسد مسئول اعمال دیگران نیز هست.

اصل یکصد و هفدهم

علاوه بر مواردی که هیات وزیران یا وزیری مأمور تدوین آئین نامه های اجرایی قوانین می شود، هیات وزیران حق دارد برای انجام وظایف اداری و تامین اجرای قوانین و تنظیم سازمان های اداری به وضع تصویب نامه و آئین نامه بپردازد، هر یک از وزیران نیز در حدود وظایف خویش و مصوبات هیات وزیران حق وضع آئین نامه و صدور بخشنامه را دارد ولی مفاد این مقررات نباید با متن و روح قوانین مخالف باشد. دولت می تواند تصویب برخی از امور مربوط به وظایف خود را به کمیسیون های متشکل از چند وزیر واگذار نماید. مصوبات این کمیسیون ها در محدوده قوانین پس از تایید رئیس جمهور لازم الاجرا است. تصویب نامه ها و آئین نامه های دولت و مصوبات کمیسیون های مذکور در این اصل، ضمن ابلاغ برای اجرا به اطلاع رئیس مجلس می رسد، تا در صورتی که آنها را بر خلاف قوانین بیابد با ذکر دلیل برای تجدید نظر به هیات وزیران بفرستد.

اصل یکصد و هجدهم

صلح دعوی راجع به اموال عمومی و دولتی یا ارجاع آن به داور در هر مورد موکول به تصویب هیات وزیران است و باید به اطلاع مجلس برسد. در مواردی که طرف دعوی خارجی باشد و در موارد مهم داخلی باید به تصویب مجلس نیز برسد. موارد مهم را قانون تعیین می کند.

اصل یکصد و نوزدهم

رسیدگی به اتهام رئیس جمهور و معاونان او و وزیران در مورد جرائم عادی با اطلاع مجلس در دادگاه های عمومی دادگستری انجام می شود.

اصل یکصدو بیستم

رئیس جمهور، معاونان رئیس جمهور، وزیران و کارمندان دولت نمی توانند بیش از يك شغل دولتي داشته باشند و داشتن هر نوع شغل دیگر در موسساتي که تمام یا قسمتي از سرمایه آن متعلق به دولت یا موسسات عمومي است، نمایندگي مجلس، وکالت دادگستري، مشاوره حقوقي، ریاست و مدیریت عامل یا عضویت در هیات مدیره انواع مختلف شرکت هاي خصوصي جز شرکت هاي تعاوني ادارات و موسسات براي آنان ممنوع است. سمت هاي آموزشي در دانشگاه ها و موسسات تحقيقاتي از این حکم مستثني هستند.

اصل یکصدو بیست و یکم

دارائي رئیس جمهور، معاونان رئیس جمهور، وزیران و همسران و فرزندان آنان قبل و بعد از خدمت، توسط رئیس قوه قضائيه رسیدگي مي شود که بر خلاف حق، افزایش بیافته باشد.

مبحث دوم - ارتش جمهوري دمکراتيك

اصل یکصدو بیست و دوم

خدمت در ارتش جمهوري دمکراتيك اجباري نیست.

اصل یکصدو بیست و سوم

هیچ فرد خارجي به عضویت در ارتش و نیرو هاي انتظامي کشور پذیرفته نمی شود.

یکصدو بیست و سوم

استقرار هرگونه پایگاه نظامي خارجي در کشور هر چند به عنوان استفاده هاي صلح آمیز باشد ممنوع است.

اصل یکصدو بیست و چهارم

دولت باید در زمان صلح از افراد و تجهیزات فني ارتش در کار هاي امدادي، آموزشي، توليدي، و سازندگي استفاده کند در حدي که به آمادگي رزمي ارتش آسیبي وارد نیاید.

اصل یکصدو بیست و پنجم

هرگونه بهره برداري شخصي از وسائل و امکانات ارتش و استفاده شخصي از افراد آنها به صورت گماشته، راننده شخصي و نظایر اینها ممنوع است.

اصل یکصدو بیست و ششم

ترفیع درجه نظامیان و سلب آن به موجب قانون است.

فصل نهم

سیاست خارجي

اصل یکصد و بیست و هفتم

سیاست خارجی جمهوری دمکراتیک ایران بر اساس نفي هرگونه سلطه جوئی و سلطه پذیری، حفظ استقلال همه جانبه و تمامیت ارضی کشور و روابط صلح آمیز متقابل با دول غیر محارب استوار است.

اصل یکصد و بیست و هشتم

هر گونه قرار داد که موجب سلطه بیگانه بر منابع طبیعی و اقتصادی، فرهنگ، و ارتش و دیگر شئون کشور گردد ممنوع است.

اصل یکصد و بیست و نهم

دولت جمهوری دمکراتیک ایران می تواند به کسانی که پناهندگی سیاسی بخواهند پناه دهد مگر اینکه بر طبق قوانین ایران خائن و تبهکار شناخته شوند.

فصل دهم

احزاب سیاسی

اصل یکصد و سی ام

احزاب سیاسی باید قوانین حزبی خود را تدوین کرده و به ملت ارائه دهند و مادامی که قوانین حزب با اصول دمکراتیک مغایرت دارند از فعالیت سیاسی ممنوع می باشد.

اصل یکصد و سی و یکم

احزابی که حداقل بیست درصد از کل آراء را در انتخابات مجلس بدست می آورند حق دریافت هزینه مالی از خزانه کشور را دارا می شوند.
مقدار هزینه مالی را قانون معین می کند.

فصل یازدهم

قوه قضائیه

اصل یکصد و سی و دوم

قوه قضائیه قوه ای است مستقل که پشتیبان حقوق فردی و اجتماعی و مسئول تحقق بخشیدن به عدالت و عهده دار وظایف زیر است:

- 1 - رسیدگی و صدور حکم در مورد تظلمات، تعدیات، شکایات، حل و فصل دعاوی و رفع خصوصیات و اخذ تصمیم و اقدام لازم در آن قسمت از امور حسبیه که قانون معین می کند.
- 2 - احیای حقوق عامه و گسترش عدل و آزادی های قانونی.
- 3 - نضارت بر حسن اجرای قوانین.
- 4 - کشف جرم و تعقیب و مجازات و تعزیر مجرمین و اجرای حدود و مقررات قوانین جزائی کشور.

5 - اقدام مناسب براي پيشگيري از وقوع جرم و اصلاح مجرمين.

اصل يكصد و سي و سوم

به منظور انجام مسؤليت هاي قوه قضائيه در كلييه امور قضائي و اداري و اجرائي يك هيئت هفت نفره متشكل از نمايندگان مجلس در هر دوره بعد از انتخابات يك نفر مدير و مدبر از افرادي كه صلاحيت دارد را بعنوان عاليترين مقام قوه قضائيه با كسب راي اعتماد مجلس انتخاب مي كند. هيئت هفت نفره بايد متشكل از احزاب مختلف و تشكيل خود هيئت انتخاب بايد با كسب راي حداقل دوسوم آرا مجلس باشد. ريبس قوه قضائيه بايد داراي حداقل تحصيلات عاليه و داراي تجربه در رشته حقوق باشد.

اصل يكصد و سي و چهارم

وظايف رئيس قوه قضائيه به شرح زير است:

- 1 - ايجاد تشكيلات لازم در دادگستري به تناسب مسؤليت هاي اصل يكصد و سي و دوم.
- 2 - تهيه لوايح قضائي متناسب با اصول دموكراتيک.
- 3 - استخدام قضات عادل و شايسته و عزل و نصب آنها و تغيير محل ماموريت و تعيين مشاغل و ترفيع آنان و مانند اينها از امور اداري، طبق قانون.

اصل يكصد و سي و پنجم

مرجع رسمي تظلمات و شكايات دادگستري است. تشكيل دادگاه ها و تعيين صلاحيت آنها منوط به حكم قانون است.

اصل يكصد و سي و ششم

وزير دادگستري مسؤليت كلييه مسائل مربوط به روابط قوه قضائيه با قوه مجريه و قوه مقننه را بر عهده دارد و از ميان كساني كه رئيس قوه قضائيه به رئيس جمهور پيشنهاده و كند انتخاب مي گردد. رئيس قوه قضائيه ميتواند اختيارات تام مالي و اداري و نيز اختيارات استخدامي غير قضات را به وزير دادگستري تفويض كند. در اين صورت وزير دادگستري داراي همان اختيارات و وظائف خواهد بود كه در قوانين براي وزرا به عنوان عالي ترين مقام اجرائي پيش بيني مي شود.

اصل يكصد و سي و هفتم

ديوان عالي کشور به منظور نظارت بر اجرائي صحيح قوانين در محاكم و ايجاد وحدت رويه قضائي و انجام مسؤليت هائي كه طبق قانون به ان محول مي شود بر اساس ضوابطي كه رئيس قوه قضائيه تعيين ميكند تشكيل مي گردد.

اصل يكصد و سي و هشتم

رئيس ديوان عالي کشور و دادستان بايد حد اقل داراي ده سال سابقه قضاوت در دادگاه هاي کشور باشند و رئيس قوه قضائيه با مشورت قضات ديوان عالي کشور آنها را براي مدت پنج سال به اين سمت منصوب مي كند.

اصل يكصد و سي و نهم

صفات و شرايط قاضي را قانون معين مي كند.

اصل يكصد و سي و دهم

قاضی را نمی‌تون از مقامی که شاغل آن است بدون محاکمه و ثبوت جرم یا تخلفی که موجب انفصال است به طور موقت یا دائم منفصل کرد یا بدون رضای او محل خدمت یا سمتش را تغییر داد مگر به اقتضای مصلحت جامعه با تصمیم رئیس قوه قضائیه پس از مشورت با رئیس دیوان عالی کشور و دادستان کل. نقل و انتقال دوره ای قضات بر طبق ضوابط کلی که قانون تعیین می‌کند صورت می‌گیرد.

اصل یکصد و چهل و یکم

محاکمات، علنی انجام می‌شود و حضور افراد بلامانع است مگر آنکه به تشخیص دادگاه علنی بودن آن منافی عفت عمومی یا نظم عمومی باشد یا در دعاوی خصوصی طرفین دعوی تقاضا کنند که محاکمه علنی نباشد.

اصل یکصد و چهل و دوم

احکام دادگاه باید مستدل و مستند به مواد قانون و اصولی باشد که بر اساس آن حکم صادر شده است.

اصل یکصد و چهل و سوم

رسیدگی به جرایم جزائی علنی است و با حضور هیات منصفه در محاکم دادگستری صورت می‌گیرد. نحوه انتخاب، شرایط، اختیارات هیات منصفه و تعریف جرایم جزائی را قانون معین می‌کند.

اصل یکصد و چهل و چهارم

مشارکت افراد در دستگاه عدالت یک حق اساسی است و بغیر از مواردی که قانون تعیین می‌کند هر فرد واجد شرایط حق شرکت در هیات منصفه را دارد. انتخاب هیات منصفه بصورت بختانه از مخزن اسامی رای دهندگان انجام می‌شود.

اصل یکصد و چهل و پنجم

هیچ فعل یا ترک فعلی به استناد قانونی که بعد از آن وضع شده است جرم محسوب نمی‌شود.

اصل یکصد و چهل و ششم

برای رسیدگی به جرائم مربوط به وظایف خاص نظامی یا انتظامی اعضاء ارتش، ژاندارمری و شهربانی، محاکم نظامی مطابق قانون تشکیل می‌گردد، ولی به جرائم عمومی آنان یا جرایمی که در مقام ضابط دادگستری مرتکب شوند در محاکم عمومی رسیدگی می‌شود. دادستانی و دادگاه‌های نظامی بخشی از قوه قضائیه کشور و مشمول اصول مربوط به این قوه هستند.

اصل یکصد و چهل و هفتم

رسیدگی به شکایات، تظلمات و اعتراضات مردم نسبت به مامورین یا واحد‌ها یا آئین‌نامه‌های دولتی و احقاق حقوق آنها در دیوان عدالت اداری زیر نظر رئیس قوه قضائیه می‌باشد. حدود اختیارات و نحوه عمل این دیوان را قانون تعیین می‌کند.

اصل یکصد و چهل و هشتم

بر اساس این اصل حق نظارت قوه قضائیه نسبت به حسن جریان امور و اجرای صحیح قوانین در دستگاه‌های

اداري سازمانی به نام ((سازمان بازرسی کل کشور)) زیر نظر رئیس قوه قضائیه می باشد. حدود اختیارات و وظایف این سازمان را قانون تعیین می کند.

فصل دوازدهم

صدا و سیما و دیگر رسانه های ارتباط جمعی

اصل یکصد و چهل و نهم

تاسیس صدا و سیما و ایجاد شبکه های تلویزیونی، رادیویی و دیگر رسانه های ارتباط جمعی خصوصی طبق شرایطی که قانون تعیین می کند آزاد است.

پایان